

Tartumaa vöökirjade nimetused ja värvid

Eesti Rahva Muuseumist fondidesse on talletatud 776 numbrilist üksust Tartumaa kirivöid (seisuga 03. detsember 2004)), neist Kambja kihelkonnast 23, Kodavere kihelkonnast 58, Kursi kihelkonnast 26, Laiuse kihelkonnast 33, Maarja-Magdaleena kihelkonnast 33, Nõo kihelkonnast 22, Otepää kihelkonnast 39, Palamuse kihelkonnast 22, Puhja kihelkonnast 69, Rannu kihelkonnast 45, Rõngu kihelkonnast 132, Sangaste kihelkonnast 25, Tartu-Maarja kihelkonnast 19, Torma kihelkonnast 29, Tartu linnast 23, Võnnu kihelkonnast 54, Äksi kihelkonnast 54 ja Tartumaalt (täpsustamata) 70.

Kodavere kihelkond

ERM 27	Muuseumisse 1904. a. Kodavere Alatskivilt saadud vöö “Ankru = kirrja”
ERM 91	Muuseumisse 1904. a. “Vahtra=lehe kirja”
ERM 93	Muuseumisse 1904. a. Ruutu kirja vöö
ERM 94	Muuseumisse 1904. a. Pandle kirja vöö
ERM 96	Muuseumisse 1904. a. Reha kirja vöö
ERM 2113	Muuseumisse 1911. a. Lõvi ja pandle kirja
ERM 8663	Muuseumisse 1912. a. Kinkija Mai Kurs Kodavere khk Ranna v Sääritsa k Vöö vanus siis: 80-90 a. Vöökiri “rehä-kiri”
ERM 13621	Muuseumisse 1913. a. Vöötükk “Pappi-pia kiri” ümbrusest võetud.

Laiuse kihelkond

ERM 9569 Laiuse khk, v Endla. Muuseumisse 1913.a.
Tegija Mari Palm.
Vanus siis 100 aastat.
Kirjad ise loodud.

ERM9304 Muuseumisse 1913. a.
Ebakorrapärased mustrikordused.

Nõo kihelkond

ERM 6103 Muuseumisse 1912. a.
Vöö vanus siis 50.a.
Tegija J. Tamm
Ristikirja

ERM 6193 Muuseumisse 1912. a.
Sae kiri

Otepää kihelkond

ERM 6633 ERM-ile kingitud 1912. a.

Kinkija: Anna Möttus - Otepää khk. Vana-Otepää vallast
Vöö vanus siis 40 a.
Kiri oma loodud, peeritsega kanga moodu koetud.

ERM 6630 ERM-ile kingitud 1912. a.

Kinkija: Anna Linnamägi - Otepää khk. Nüpli v, Tehvandi t.
Tegija: Eva Tamm
Vöö vanus siis 27 a.
Rästiku-ussi kiri

ERM 6638 Muuseumisse 1912. a

Kiri oma loodud

ERM 13720 Muuseumisse 1912. a

Vöötükk "maasika kiri"

ERM
13743
Muuseumisse 1912. a.
Vöökiri “aknaruudukiri”

ERM
13796
Muuseumisse 1912. a.
“Pandle-kirja”

Puhja kihelkond

ERM
7660
Muuseumisse 1912. a.
Suure-Konguta Saiba talu
Tegija: Leena Kartsow
Vanus siis 30 a.
Kirjad hangelised, vöölauaga koetud ja korjatud kirjad

ERM
8991
Muuseumisse 1913. a.
Konguta vald
Tegija: pr Tükk. Kuduja oli 80. aastane naesterahvas.
Vanus siis 20 a.
Vöö ääred on “leevikud”

ERM
8992
Muuseumisse 1913. a.
Konguta vald
Tegija: pr. Tükk.
Vöö ääred “sölmikud”

ERM
9045
Muuseumisse 1913. a
Vöö vanus siis 50 a
Kiri on “Vöisiku” poolt

ERM
14180
Muuseumisse 1913. a.
Puhja kihelkond, Kavilda vald, Mõisanurme Kopli talu
Tegija: Mari Koppel.
Vöö vanus siis 30-40 aastat.
Kirjad osalt ise loodud, osalt eeskujude järele

ERM
14182
Muuseumisse 1913. a.
Vöö vanus siis 30-40 aastat
Puhja kihelkond, Kavilda vald, Mõisanurme

Saadud: Miina Kasan
Kirjad teiste järele.

Rannu kihelkond

ERM
8993

Muuseumisse 1913. a.

Vöö ääred "silnikud"

ERM
A118:8

Muuseumisse 1920. a.
Vöö vanus siis 80 aastat.

Rannu kihelkond, Valguta vald, Ranna küla, Lalli talu
Tegija: vöökuduja Sagens.

**"jaluline vöökiri, perisvöö veere kirbujoones 17 korjamise lõnga".
Kirja loonud iga vöökuduja ise.**

Rõngu kihelkond

ERM
289

Muuseumisse 1904. a

Liivimaa, Rõngu kihelkond
19. saj. keskpaik

"Rehakiri"

1 vöö otsas 10 cm ulatuses erinev muster

ERM
7649

Muuseumisse 1912. a.

Vanus siis 45 a.

"Hangeline kiri"

ERM
7656

Tükk naestevööd (Muuseumisse 1912. a.)

Vöö vanus siis 20 a.

Tegija: Ann Kompus

Kõdara kirjaga kaunistatud

ERM
19494

Muuseumisse 1920. a.
Vöö vanus siis 70 aastat.

Tegija: kinkija vanaema

Kinkija: Liisa Retsnik

Olla harilik Rõngus tarvitav muster.

ERM
A118:29 Muuseumisse 1920. a.
Vöö õige konarlise kirjaga.

Sangaste kihelkond

ERM
A132:8 Muuseumisse 1920.a.
Vöö vanus siis 40 aastat.
Sangaste kihelkond ja vald, Lauküla, Nuuda talu.
Tegija: Juuli Luksep.

Vöö on punase-rohelise ja lilla ruuduline läbivillane, lahtised otsanarmad. Kirjad enda poolt loodud, “iseäralise kanga pääl koetud”.

ERM
A230 Muuseumisse 1920. aastal.
ERM230:6 Postiline kiri

Tartu-Maarja kihelkond

ERM865 Muuseumisse 1910. a.
Vanus 70 a.
Tehtud Lunijas
Kinkis: Liisa Joonas - Sarakusta vald, Mäksa, Keerdu talu

Looga kiri, vana Eesti kiri, risti-kiri, rabajaga tehtud.

ERM
A179:43 Muuseumisse 1921. a.
Täisvillane vöö

Torma kihelkond

ERM
A174:1 Vöö tükk. Muuseumisse 1921. a.
Kodus tehtud kirja nimi “kaevurakke” või teises kohas “vahtra lehe” kiri.

Võnnu kihelkond

- ERM 871 Vana vöö (Muuseumisse 1910. a.).
Tehtud Ahja vallas.
Kinkis Anna Kurik - Lääniste külast, Ahjalt
Vanus 60 a.
Hark kiri, vana eesti kiri, rabajaga tehtud.
- ERM 888 Muuseumisse 1910. a.
Tegija: kinkija ema ema - Ahjalt
Kinkija: kooliõpetaja abikaasa Liisa Kooskor – Läänitselt.
Vanus 100 a.
Hangelise kirjaga
- ERM 890 Muuseumisse 1910. a. – vahetusena Berliini 1937
Saadud Vildi talust, Kärsa-Ahjalt. Valmistas kinkija ema ema
Kinkija Juuli Saks.
Vanus on 55/110 a.
Hanguline kruuduline kiri
- ERM 907 Muuseumisse 1910. a.
Võnnu kihelkond, Valgesoo Veski.
Kinkija: Lotta Ottan.
Vöö vanus 40 a.; kirja vanus umbes 120 a.
Laugelise kirjaga
- ERM 912 Muuseumisse 1910. a.
Kinkija: Elfriide Rattasepp.
Päritolu: Võnnu kihelkond Kaagvere vald, Vahe talu
Vanus 80 a.
Veskitiiva kirjaline
- ERM 914 Vöö - Vana aegne "Puute" (Muuseumisse 1910. a.).
Võnnu kihelkond Kõnnu küla
Kinkija Peeter Piilberg.
Vöö vanus 50 a; kiri 100 a. vana
Kolme hangu kirja

ERM 915 Muuseumisse 1910. a.
Päritolu: Võnnu kihelkond Kaagvere vald
Kinkija: Liine Kaaru
Vanus umbes 100 a.
Viie hanguline.

Äksi kihelkond

ERM A31:6 Muuseumisse 1920. a.
Äksi kihelkond, Kärevere vald, Joosti talu.
Kinkija: Luise Ruks.
Vöö vanus: 65. a.
Kalasaba kirjaga äärekiri.

LÕNGADE VÄRVIMISEST

Kodavere vöö värvid

ERM 8663 Muuseumisse 1912. a. Vöö vanus siis 80-90. a.
Värvid: marana juure punane, kaselehe kollane, potisiinine.

ERM 2113 **Värvid: punane-tedremaran, sinine potisiinine.**

ERM 27 **Värvid: "maarohtudega värvitud"**

ERM A125:4 Muuseumisse 1920. Vanus Siis 40. a
Punane kiri lilla keskjoonega, lai lilla äärekiri, lahtised otsanarmad.
Tarvitatud pidudel, pulmadel, varrudel jm.

ERM A135:1 Muuseumisse 1920. a. Vanus siis umbes 100 aastat.
Punane kiri sinise keskjoonega, sinine-punane äärekiri, äär loodud sinisega, lahtised otsanarmad. Kantud särgi pääla; kirjad oma kokkuseatud, tarvitusel olnud umbes 50. a. tagasi.
Endisel ajal tarvitatud pulmadel, kus teda pruudi poolt naisterahvastele kingiti ja ka õpetajale laulatuse eest anti, valmistati peaasjalikult kingituseks, mitte müügiks.

ERM A179:36 Vanus siis 50. a.
Punane kiri, keskel sinine punktiir, sini-punane äärekiri, äär loodud sinisega, lahtised otsanarmad. Tarvitatud pühapäeviti pidudel ja kirikus.

Kambja kihelkonnast

ERM
7525 Muuseumisse 13.VII 1912

Tegemiskoht Kambja khk. Kambja v. Kolga t. vanus 70 a.

Värvid: Pruun on uibu (õunapuu) lehtede värv. Selleks võeti uibu lehed, kuivatati ära ja tambiti uhmri sees peenikseks. Siis aeti läbi sõela ja pandi hapnema. Kui lõngad maarjajääga ära olid keedetud, siis keedeti uuesti hapega.

ERM
7537 Muuseumisse 1912.

Värvid: kodused värvid

Kursi kihelkonnast

ERM
A47:123 naiste poolik vöö (Muuseumisse 1920. a. suvi)

ERM-i toodud stipendiaat Ernst Grünbergi korjandusega 1920. a. suvel on teada, et vöö vanus on 50 a, vööd pole kantud

Värvid: vöö tumepruunid kirjad (lõngad) on metsa värvidega värvitud.

Laiuse kihelkonnast

ERM
A577:2 Muuseumisse 1963. a.

Valmistaja: Kadri Lind (1830-1896). Vöö on ta kudunud 16. aastase neiuna. Hiljem oli ta moonamehe abikaasa. Elas Laiuse kihelkonnas.

Kinkija: Eda Juhani t. Hansing (Kadri Linnu tütretütar).

Vöö on kantud, kulunud. Narmendavad servad.

Värvid: "Lõngad on värvitud vanaema ise. Pruun lõng leprapruun, lepakoored; sinine – potisinine, kollane – kaselehekollane.

Nõo kihelkonnast

ERM
6164 (Muuseumisse 1912. a suvel)

Nõo khk ja vallas valmistatud vöö

Vöö vanus oli siis 120 aastat

kinkija Leena Vaprasoni

Värvid: kinkija teatel on lõngad värvitud lilledega, "meeste puna"

ERM
6169 (Muuseumisse 1912. a suvi)
Nõo khk. Pangodi v. Illi t.
Ella Luiga poolt 1912. a suvel muuseumile kingitud vöö
Värvid: lõngad värvitud heinavärvidega, sinine värv potisinine

ERM
6173 (Muuseumisse 1912. a. suvi)
Nõo khk. Ropka v. Ülitse Karjamaa
Kadri Pajo poolt muuseumile 1912. a. suvel kingitud
Kinkimise hetkel 80. aastane
Värvid: vöö lõngad on "puuga värvitud"

Otepää kihelkonnast

ERM
13714 Muuseumisse 1912. a. suvel
Hr. Hendrik Bekkeri korjandusega Otepää khk
vöö "maasikkiri"
**Värvid: punane värv puuga, roheline koeraputkega, lilla lõng
linnavärvidega värvitud**

Puhja kihelkonnast

ERM
8991 Konguta vald (Muuseumisse 1913. a)
Tegija: pr Tükk. Kuduja oli 80. aastane naesterahvas.
Kinkis: Julie Nurm Kavilda vald Tänassilma "Puskari"
Vanus 20 a.
Värvid: linnavärvid

ERM
9023 Muuseumisse 1913. a.
Tegija: Ann Petser
Kinkija: Kavildas "Savikoja" Puhja
Vanus 55 a.
Värvid: oma värvid

ERM
9034 Muuseumisse 1913. a.
Kinkija: A. Lilep Kavilda "Väljapuskari" Puhja.
Vanus 50 a.
Värvid: oma värvitud

- ERM 9039 Muuseumisse 1913. a
Valmistanud Kadri Raud Kavildas
Kinkija "Sakermuse" Puhja
Vanus 40 a.
Värvid: punane värviti linnas
- ERM 9045 Muuseumisse 1913. a
Kinkija: Alide Lääne Palupõhja küla
Vöö vanus 50 a
Värvid: Punane – "mutikapunane" (koshenille); kollane – kaselehtedega; sinine – potisinine
- ERM 9085 Vöö ja lõngad kodus tehtud
- ERM 12019 Muuseumisse 1913. a.
Kinkija: Mari Grosstal, Konguta Sanga
Vanus 70 a.
Värvid: "looduse värvid"
- ERM A446:731 Muuseumisse 1904. a.
Kiri madarapunasega.
- ERM A446:840 Muuseumisse 1904. a.
Kiri madarapunasega. süda, kirja äär ja äärekiri potisinisega.

Rannu kihelkonnast

- ERM 482 Muuseumisse 1910. a.
Päritolu: Rannu kihelkond Verevi küla
Värvid: Vöö värvitud puudega, mis väljamaalt toodud
- ERM 486 Muuseumisse 1910. a.
Vöö vanus 100 a.
Värvid: Potisinine, kollane kaselehtedega, roheline kivisammaldega,

pruun tedremarana juurtega.

ERM
4287

Naeste vöö (Muuseumisse 1911. a).

Kootud ja kingitud Valguta Sutilt.

Tegija ja kinkija: Leena Jänes

Vöö vanus: umbes 50 a.

Lang (lõng) kahekordne, omakraasitud, kedratud ja värvitud. Punaseks värviti lõngad maranajuurtega. Maranatel on valged õied ja punased (verevad) juured. Kõpla (kõblas) abil kisti maranad üles, pesti ära ja kui nad ära kuivasivad, siis raiuti katki ja pandi hapu taari sees ühes värvitavate lõngadega keema. Nõndaviisi saadi hästi punased lõngad, mis värvi kunagi ei muuda.

ERM
8998

Muuseumisse 1913. a.

Valmistatud Tamme vallas, tegija Leena Karu.

Kinkis Mari Tiilmann, Kavilda "Liivaku"

Vöö vanus 45 a.

Värvid: värvitud potisinisega ja maranapunasega

ERM
A509:1389

Muuseumisse 1925. a.

Rannu kihelkond, Neemisküla kõrtsi talust

Müüja: Leen Aint

Vöö vanus: 25 aastat.

Värvid: madarapunane

ERM
A628:171

Muuseumisse 1972. a.

Tegija: Rosalie Bennar (sündinud 1877)

Kinkija: Hilda Parusk (sündinud 1901) – Rannu vald Koopsi küla Pakla talu.

Värvid: madarapunane

Rõngu kihelkonnast

ERM
870

Muuseumisse 1910. a.

Kirjade looja Korusta talu Rõngus

Vöö rebenenud

Vöö vanus: 70 aastat.

Värvid: värvitud maa juurtega ja õunapuu lehtedega – punane, karikaarikuga roheline

ERM

Naeste vöö (Muuseumisse 1912. a.)

7639

Kinkija: Mats Eichelmann, Rõngu kihelkond, Väikse-Rõnug Sina talu
Vanus 40 a

Värvid: Taime ja puuvärvidega värvitud.

ERM
7642

Meeste vöö (Muuseumisse 1912. a.)

Tegemiskoht: Rõngu kihelkond, Kirepi vald, Tamme talu.

Kinkija: J. Grünfeldt (sammas)

Värvid: Taime ja puuvärvidega värvitud.

ERM
7649

Muuseumisse 1912. a.

Rõngu

Mõõtmed: 3,5x240 cm

Värvid: Punane – marani juurtega värvitud. Sinist valmistati järgmiselt: kusepotti pandi maarjajääd hulka, hoiti seda soojas kohas kasuka all seni kaua kuni hapnema läks, siis oli värv käes.

ERM
12010

Muuseumisse 1913. a.

Rõngu Söödil

19. sajandi keskpaik

Mõõtmed 5,7x268 cm

Värvid: kadaka marjadest ja marani juurtest

ERM
13911

Muuseumisse 1913. a.

Rõngu kihelkond Aakre vald. Mulgi

Tegija: Madli Puusepp

Mõõtmed 5x253 cm

Värvid: madarapunane ja potisiinine

ERM
A279:34

Muuseumisse 1923. a.

Rõngu khk. Aakre vald Kuretalu

Valmistaja Anu Kurg

Vöö mõõtmed: 8,2x340 cm (s.h narmad 25+25 cm)

Keskmine kiri tumepunane, äärekiri "silmilised", seespool kollase vahejoonega "küü" eraldatud

Värvid: tumepunane (madarapunane)

Sangaste kihelkonnast

ERM
A446:703

Muuseumisse 1905. a.

Läbivillane vöö

Värvid: Madarapunase põhjaga.

Tartu-Maarja kihelkonnast

ERM 6180 Vöö naeste (Muuseumisse 1912. a.).
Tartu-Maarja kihelkond, Vorbuse vald, Vanaaseme talu.
Kinkija: Miili Pütsep – Nõo kihelkond, Tähtvere vald, Mossi talu.
Vöö vanus: 40 aastat.
Värvid: Heintega värvitud.

Torma kihelkonnast

ERM 3044 Vöö (Muuseumisse 1910. a.).
Torma kihelkond, Lulli Katkult.
Tegija: Leenu Kõrve
Kinkija: Maria Raud.
Vöö vanus: 40-50 aastat.
Värvid: Pruun – õunapuu lehed; sinine – sinikivi; kollane – kaselehed.

ERM 3922 Naesterahva vöö (Muuseumisse 1911. a.).
Torma kihelkond, Võtikvere vald, Rääbise küla, Kolkuse talu.
Vöö vanus: 50 aastat.
Vöö lõngad on kodus valmistatud ja maa värvidega värvitud. Värvid: koerputje roheline (koerputke õilmed + kübara must – õige natuke), pruun (lepakoor + kivi sammal), kollane – karikakra õitega.

Võnnu kihelkonnast

ERM 875 Vöö (Muuseumisse 1910. a.)
Kinkija: Anna Nagel, saadud Laaniste kõrtsist
Vanus 80. a.
Värvid: Sini kivi ja puu värvi. karikakredega

ERM 910 Muuseumisse 1910. a.
Kinkija: Neiu Leena Aarna.
Pärit Võnnu Metskülast, Palu talu.
Vanus 50 a.
Värvid: Potti sinise ja sibulaga värvitud.

ERM 912 Muuseumisse 1910. a.
Kinkija: Elfriide Rattasepp.

Päritolu: Võnnu kihelkond Kaagvere vald, Vahe talu
Vanus 80 a.

Värvid: Potti sinine ja Koosenitsi verev.

ERM 17419 Meestevöö (Muuseumisse 1915. a.).

Tegija: Liis Klaos.

Kinkija: Linda Klaus – Viisli küla, Pahkna talu.

Vöö vanus 56. aastat

Vöö moodi koetud, madarapunane kalasaba moodi kiri.

Äksi kihelkonnast

ERM 4254 Eesti vöö (Muuseumisse 1911. a.).

Äksi kihelkond, Elistvere vald, Raigastvere küla, Ponna talu

Kuduja: Eeva Kass

Kinkija: Amalia Tillson – Äksi kihelkond, Voldi mõis.

Vöö vanus: 65-70 aastat.

Värvid: lõng värvitud “punejatega” (põllu palderjanid). Punejad pandi viina sisse ja nii olevat värv saadud.

ERM 4261 Eesti vöö (Muuseumisse 1911. a.)

Äksi kihelkond, Saadri vald, Kangru talu.

Ostetud. Saadri vald (Voldi vald), Karina talu.

Vöö vanus: 80 aastat.

Värvid: taime värvidega värvitud

ERM A446:91 Muuseumisse 1904. a.

Äksi kihelkond, Saadjärve vald.

Kiri madarapunane, oliivroheline südamelõngaga. Äärekiri sinine kahe madarapunase südamelõngaga.

ERM A446:713 Vöötükk (Muuseumisse 1904. a.)

Äksi kihelkond, Saadjärve vald.

Kiri madarapunasega, äärekiri sinine kahe madarapunase lõngaga.